

prav po staropoganski navadi praznujejo. Praznično oblečeni — vsi prelevljeni — bližajo se tropa meščanov, ki so zapustili mrtvo zidovje in se zatekli sim v živo prirodo. Preširni smeh gospic se meša v tičeje petje; pomladno gibični se sučejo mladeniči okolo njih, in tudi očetje in matere nadéli so pomlajene obraze, ter danes v spominu lastne mladosti-norosti marsikaj prezró neskrbnej mladini.

Tam na sosednjem griči, na zelenečej brezi, sloni mlad učitelj, in zamišljen gleda v daljavo; v sukunjino luknjico zataknil je šopek vijolic; te bi nas morda znale zvesti na sleđ njegovih želj. Zdaj se zdrami iz svoje zamišljenosti. Vzbudil ga je kos, ki z glasnim petjem zabavlja svojo družico, sedečo v priprostem gnjezdu. Lehko je vesel! Letos mu ħudomušni brezen ni skalil ranega zakonskega veselja. Ti pa, mladenič, pazi, pazi, „brezen ima rep zavit“! Kosovo petje, še bolj pa menda njegovo gnjezdo, zvedrilo mu je misli, in z bistrim očesom pogleda krog sebe, kakor bi se mu bili vsi čuti razkrili; vse okrog njega se oživí. Rumena trobentica, ki mu skromno cvetě pri nogi, zatrobi glasno „aleluja!“; velikonočnice stresajo svoje kosmate glavice ter ga pozdravljajo s pravim velikonočnim zvonjenjem; metulj, ki je zimo prebil v opredek zavit, in je zdaj krepko pretrgal svoje vezí, se mu usede na ramo; z drevesa pade predenj cvetna mačica, ki je kljub svojej skromnej obliki že zatrosila novo življenje. Z bližnje lipe utrga si polno brst, ki se že pripravlja na razpok, ter jo razvije. Kaj vse je v tem malem popku! list pokriva list, a v sredi mej njimi, kakor jedro v lupini, je mladičica, nežna, a katera vender kaže, da jej je postati v teku let močnej veji, ki bo sama nosila na tisoče brstí. Navdá ga tisti skrivnostni čut, ki polni človeka o porojenji novega bitja; kamor pogleda, povsod kalí novo življenje: naj so hrošči, ki krepko rijó skoz trdo rušo na beli dan, ali nežni mravljinčki, katerim skrbni gojitelji pomagajo, da se morejo izkobacati iz mešička, naj so gosenice, ki ravno lezejo iz jajčec, ali male peničice, ki čivkajo v gnjezdci in ki bodo one v kratkem zobale. Kjer je dosle videl samo mrtve, tuje stvari, pokaže se mu na tisoče novih, živih bitij, drugo drugemu sovražno, drugo drugemu potrebno, bitij, ki imajo vsa — na zemlji vsaj — njemu podoben namen. Zdaj se mu zasveti, kako je imel otrokom tolmačiti pesen: „Pomlad mila, odklenila, svoj veseli nam je raj“. Koliko je že čital, koliko slišal, koliko sam že govoril o veselej pomladi, kolikokrat jo je že doživel, a čutil jo je danes prvikrat. Tiste-le vijolice so mu jo zaduhtele. Danes se mu je odprla prvikrat veličastna, prekrasna „knjiga prirode“, prave žive prirode, ki mu je bila dozdej sedmero zapečatená, a katero je danes spoznal za edino pravo šolsko knjigo. Danes je razumel zakonov odstavek, ki velí: „Uk v naravopisu ima namen, učencem buditi veselje in ljubezen k naravi, ter jih voditi k bistremu opazovanju teles.“ Tako je našel svojo učiteljsko pomlad. B.

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

28.

„Zdravje in nedolžnost sta prava vira veselja. Ohranimo otrokom okus na preprostih rečéh.“
Fenelon.

Ravno ta grda površnost in plitvost je toliko škodljiva. In vender se gojí in širi dan danes toliko. Ko bi se pač manj učili, manj brali dan danes otroci, a to bolje; ali, ko bi se več igrali, imeli bi gotovo mnogo manj napak. Ne mislite, da bode te hranili otroka na takov način v nevednosti, ali ga celó oslepili na duši. Vsaka stvar naj ima svoj čas. Mladina naj se pred vsem igra; resna opravila pristujó po-
 znejim letom.

Ali gledamo le zdaj na to, da prej ko mogoče napolnimo glavo otrokovo z učenostjo in modrostjo. To dela otroku mnogo preglavice. Ves čas mora tičati v knjigah ali sedeti pri vzgojitelju ali guvernanti, ter slušati nje besedam. A za igranje mu ne ostane niti enega trenutka. In vendar so igre karakteristične za mladost. Oj, naša zdanja mladina nima mladosti, ali recimo: nima priložnosti uživati je. Zato se najdejo užé šestletni stari možaki in petletne stare ženice. To so otroci, ki so užé s petimi leti tako pametni, kakor sedemdesetletni starčeki niso.

To je velika pregreha zoper naravo človeško. Nobenemu praktičnemu človeku ne bode prišlo na um, da bi vpregal mladega žrebeta v tako težek voz, kakor starega konja; ali mlad dečko se mora ukvarjati dostikrat z ravno tistimi vednostimi, kakor stari ljudje.

Toda ta pregreha se maščuje vselej in sicer hudo. Ali menite, da je zdanja mladina zato kaj bolj razvita, nego je bila nekdanja v enacih letih; o, gotovo ne. Kako bi tudi bila! Telesnih vaj ji manjka, ker se preveč skrbi za nje duha. Ali tudi ta se ne more razviti, ker ga zuduševajo premnogi nauki, s katerimi ga hočemo bistrirati. Kako naj bi tudi mogli zdanji otroci več prebaviti, nego nekdanji? vsaj ne prinesó niti trohice možganov več na svet, nego smo jih prinesli nekdanj.

In kaj sledí temu? Širi in gojí se le ona nesramna blaziranost. Nekdanj so bili blazirani le kaki izgledani škrici, ki so preveč se zabavali z mesom; a zdaj imamo užé tudi blazirane otroke. Kajti naši zdanji otroci nimajo predostokrat več okusa za preproste reči. Kritikujó užé stvari, o katerih nekdanji otroci niso imeli nikacega pojma. In kakó jih kritikujó! Z eno besedo: zdanji otroci niso več otroci; zato tudi ne bodo nikdar možjé. In zdanja dekleta tudi ne bodo nikdar žené. Kako se užé ponašajo, kako se užé šopirijo, kaj užé vse mislijo o sebi! Ali, kaj se brigamo zato? Mi hočemo imeti olikane soproge, to je take, ki so v vsaki učenosti domá, da se moremo ponašati z njimi v družbi. In kdaj naj bi se učila dekleta vseh teh vednosti, če ne v mladosti? Učiti se morajo in učiti. — Ali ne smemo misliti, da znajo tudi zato kaj več. Nič drugzega si ne prisvojé s svojimi studijami, nego nekaj več preširnosti in predrznosti. To je vse. Predrzne so naše zdanje ženske, drugzega nič.

Kakó se trudimo, da vzamemo, kakor hitro mogoče, našim deklicam okus na preprostih rečéh! Zato ni tudi čuti več pri njih onega nedolžnega in ljubeznjivega žlobudranja, ni videti tudi več njih nedolžnih a toliko ljubeznjivih iger. Njih ne veselé več cvetke na polji, več se jim ne ljubi, da bi jih spletale v vence, več ne pojó onih priprostih pesnic, ki so polnile srce slušalca s sladkostjo. Ni jih več deklic, priprostih, nedolžnih in toliko ljubeznjivih mladih deklic.

Naše učenjakinje se učé tudi, kaj je dobro za oči, in vendar nosijo največ očala. Ženska z očali, prava karikatura zdanjosti! Kdo bi bil pred 50 leti si upal sanjati kaj takega! To je posledica previsocih in preglobocih studij.

Zakaj hočemo tedaj po sili vzeti našim deklicam vso naravnost? zakaj jih hočemo čisto pomodriti? Pač sami ne vemo, zakaj. Zastonj nam kličó pedagogi: Vzgojajte naravno! Studirajte naravo človeško, in ravnajte se po njenih zakonih! Zastonj je vse. Ne bodemo se probudili prej, dokler nas ne bode kaznovala izkušnja.

Hi koncu tega poglavja naj omenim še nekaj važnega. Navadno postane dekle s 14. letom taka, da pravimo, da je zrela. V tem slučaju svetujó nekateri, in sicer nepedagogi, da se ima seznaniti dekle s skrivnostjo nje spola, kajti sicer bi znala zaiti na kriva pota. In tacih spisov vse mrgolí v nemški zakotni literaturi. Jaz nisem tega mnenja, kajti čistemu človeku je vse čisto. Ako ni bila užé pokažena prej deklè, ne bode jo tudi to pripravilo na nobeno krivo pot. Saj imamo toliko vzgledov, da so

ostale deklice pri vsi svoji zrelosti do poznih let na pravi poti. Ravno ta naš pouk bi jih znal zapeljati. Dovolj je, ako jih pridno opazujemo, ako smo njih angelji varuhi, kar je tudi naša dolžnost in naš poklic.

Knjiga Slovénka

v

XVIII. veku.

6. Réd zvelicsánfztva, poleg ednóga znamenívanya toga naipoglaviteisega recsenya jedro lzvetoga pizma, vu kterom se vaere naivéksi artikulusi graentani jeszo, ravno i tak nistere krátke molitve i peszmi itd. Stampano v Halli Saxonszkoj v leti 1747. 12°. 96 str. — V ogersko slovenščino je to knjižico preložil v njeni pisavi Sever Mihao z Vaneča, vasi Železne županije, Vanecsai Mihály, kar je brati v predgovoru, z **V. J.** podpisanem v naslednjih bukvicah: **Vaere krsztanszke krátki návuki** csiszte rejesi bože vae zebráni i nanycu vřzejm vernim vu vřzákom szküsávanyi na podpéranye, vu nevouli na pomaganye, vu szmrtil na troust ino potom toga na vekivecsno zvelicsanye, pouleg nisteri szem szpodobni molitev ino peiszen, na zaj gori poczimprani, v Halli 1754. 12°. 275. X. (Šafařik S. 117).

VIII. Janez Žiga Valentin Popovič (Popovitsch, Popovich), roj. 9. febr. l. 1705 v Arclinu, vasicí duhovnije Vojniške v okraju Celjskem (Poppovitsch Joan Sigism. Vindus e Comitatu Celejensi), učil se v latinskih šolah v Gradcu, bogoslovne dovršil pri Jezuitih, poprijel se marljivo rastlinoznanstva in jezikoslovja, potoval po južni Avstriji in Italiji, podučeval na Dunaju in pri grofu Wolkensteinu na Avstrijskem, v samostanu Kremsmünsterskem, bival v Reznu, Norimberku, Lipsku, l. 1754 postane učitelj nemškega jezika na vseučilišču Dunajskem in v akademiji Savojsko-Liechtensteinski (germanicae linguae et Eloquentiae Viennae publicus et in Ducali Sabaudica Academia privatus Professor), vže l. 1766 poprosi pokojnine, ter živi samotno znanstvu v Perchtoldsdorfu (Petersdorf), v trgu blizo Dunaja, kjer umre 21. novembr. l. 1774 (Obiit Berchtoldsdorfii ad Viennam, ubi supra sepulcrum lapidem sacrum vulgarem sibi poni jussit cum simplici Illyrica littera. Bibl. Carn.). Edidit:

a) Untersuchung vom Meere, die auf Veranlassung einer Schrift, de Columnis Herculis, welche Hr. Christian Gottlieb Schwarz, Professor in Altdorf, herausgegeben, nebst andern zu derselben gehörigen Anmerkungen. Frankf. und Leipz. 1750, in 4, II. Theile. — b) Schreiben an einige vornehme Gelehrte in Leipzig. Ibid. — c) Die nothwendigsten Anfangsgründe der Teutschen Sprachkunst. Vien. 1754, in 8. — d) Versuch einer Vereinigung der Mundarten von Teutschland, als eine Einleitung zu einem vollständigen Wörterbuch. Vien. 1780, in 8.

In M.s. post obitum reliquit: a) Excerpta ex futili libello, qui in Saxoniam aliquot Imperialibus emitur, si occurrat. Rara avis! sic inscripto: Arcticae horulae subcisivae etc. Adami Wochorizh. Witebergae 1684 (?) in 8. Crisis. — b) In Grammaticam Vindicam edendam, id est: Vinidarum, seu Vindorum Australium cogitata et praeparata. — c) Specimen Vocabularii Vindo-Carniolici. — d) Universale Glossarium, ad quod exiguntur voces, probaene sint, an corruptae? — e) Crisis über die kraynerische Grammatik des P. Marcus Augustin. Disalceat. cui haec praemittit: Nihil unquam egregii tentatur, cujus primus conatus calumniis non impetatur (P. Marcus Bibl. Carn. pg. 43).